

Girişimcilik Eğitimlerinin Girişimcilik Motivasyonuna Katkısı: Üç Boyutta Tek Yönlü Varyans Analizi

The Contribution of Entrepreneurship Trainings on Entrepreneurial Motivation: One Way Anova Test of Three Dimensions (Gender, Employment Status, Financial Status)

Duygu HİDİROĞLU^a

^a Mersin Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Rekreasyon Yönetimi Bölümü, Mersin, Türkiye. duyguhdr@mersin.edu.tr

MAKALE BİLGİSİ	ÖZET
Anahtar Kelimeler: Girişimcilik Motivasyonu Girişimcilik Eğitimi Cinsiyet Mali Durum Çalışma Durumu	Amaç – Bu çalışmanın amacı rastgele seçilen 1000 kişinin cinsiyet, çalışma durumu ve mali durumu dikkate alınarak, belirlenen kişilere 5 sene boyunca girişimcilik eğitimleri verildikten sonra girişimcilik motivasyonu ve girişimci davranışlarında olumlu bir değişim olup olmadığı gözlemlemektir. Yöntem – Çalışmada ilişkiyi test etmek amacıyla, Türkiye’de OECD ve EUROSTAT tarafından 2008 yılında uygulanmaya başlayan Girişimcilik Göstergeleri Programı (GGP) veri setinin 2008- 2016 yılları arasındaki verileri SPSS 18.0 istatistik analiz programı Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) ile analiz edilmiştir. Nicel araştırma yöntemi kullanılan çalışmada, tek gruplu "ön test-son test" tipi "ön deneysel" araştırma tasarımı uygulanmıştır. Bulgular – Çalışmada girişimcilik eğitimi ile girişimcilik motivasyonunun ilişkisini etkilediği düşünülen üç alt değişken; cinsiyet, çalışma durumu ve mali durum arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu gözlenmiştir. Çalışma bulguları, cinsiyet baz alındığında kadınların erkeklere kıyasla, eğitimden sonra daha çok girişimde bulunduğunu göstermiştir. Çalışma durumu göz önüne alındığında ise, çalışanların çalışmayanlara kıyasla eğitimden sonra daha az girişim yaptığı görülmektedir. Bulgular aynı zamanda, mali durumu çok iyi olan bireylerin ise mali durumu kötü olanlara kıyasla eğitimden sonra, daha az girişim yaptığını ve mali durumu iyi olanların ise mali durumu kötü olanlara göre eğitimden sonra daha fazla girişim yaptığını göstermektedir. Tartışma – Özetle çalışmada, girişimcilik eğitimin bütün değişkenler (cinsiyet, çalışma durumu, mali durum) göz önüne alındığında büyük çoğunlukla girişimde bulunmaya olumlu katkısı olduğu sonucuna varılmaktadır. Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) sonucunda, girişimcilik eğitimlerinin girişimcilik motivasyonu sağlamada önemini vurgulayan dikkate değer bulgulara ulaşıldığı düşünülmektedir.
Gönderilme Tarihi 15 Haziran 2020 Revizyon Tarihi 15 Eylül 2020 Kabul Tarihi 20 Eylül 2020	
Makale Kategorisi: Araştırma Makalesi	
ARTICLE INFO	ABSTRACT
Keywords: Entrepreneurial Motivation Entrepreneurship Trainings Gender Employment Status Financial Status	Purpose – In this study, randomly selected 144 out of 1000 individuals will be observed regarding three main dimensions; gender, employment status and financial status. The aim of this study is searching whether or not a positive change in entrepreneurial motivation and behavior would be observed after giving sundry entrepreneurship training to this sample of individuals. Design/methodology/approach – In this study, quantitative research method is used and single-group "pre-test-post-test" type "pre-experimental" research design was applied. In order to test the relationship between variables, Entrepreneurship Development Program (GGP) data set which has been implemented by OECD and EUROSTAT since 2008 and Global Entrepreneurship Monitor (GEM) data set between (2008-2016) was analyzed by SPSS 18.0 statistical analysis program by using One Way ANOVA Test Approach. Findings – In this study, it was observed that there was a statistically significant relationship between entrepreneurship training and entrepreneurship motivation considering three sub-dimensions (gender, employment status and financial status). The findings of the study showed that regarding gender dimension, women make more entrepreneurial attempts after entrepreneurship trainings compared to men. Considering the employment status, employees attempt less entrepreneurial activities after entrepreneurship trainings compared to people who do not work. The findings of this study also show that wealthy individuals have fewer entrepreneurial facilities
Received 15 June 2020 Revised 15 September 2020 Accepted 20 September 2020	
Article Classification: Research Article	

Önerilen Atf/ Suggested Citation

Hidroğlu, D. (2020). Girişimcilik Eğitimlerinin Girişimcilik Motivasyonuna Katkısı: Üç Boyutta Tek Yönlü Varyans Analizi, *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 12 (3), 3209-3224.

after being educated compared to people with poor financial standing, and those with high financial standing have more interventions after education than those with low financial standing.

Discussion – In summary, the study concludes that entrepreneurial trainings have a positive impact on entrepreneurship motivation, mostly regarding the dimensions of gender, employment status, financial status. As a result of One Way ANOVA test, the remarkable findings emphasize the importance of entrepreneurship training on entrepreneurial motivation as assumed.

1. GİRİŞ

Dünya genelinde işletme fakülteleri genellikle muhasebe, finans, hukuki işler, yönetim ve insan ilişkileri, pazarlama ve satış, üretim ve operasyonlar gibi kurumsal işlerin işlevsel alanlarını yansıtan bölümler halinde düzenlenmektedir. Sıklıkla bu işlevsel alanların sadece kendi bilgi yapıları değil, aynı zamanda yeni bilgi edinme yöntemleri de vardır. En basit düzeyde, örneğin, çift girişli defter tutmanın tek bir doğru yolu vardır. Girişimcilik alanı ise bir işlev değil, bir olgudur (Sánchez, 2011).

Girişimde bulunmanın tek bir doğru yolu yoktur. Mesela, bir girişimcinin bir iş planı olması olmamasından daha mı iyi hala tartışma konusudur. Girişimci işletme, hizmet ya da ürün alıcılarından ödeme almadan önce resmi tüzel kişilik olarak düzenlenmemektedir.

Girişimcilik alanı, işlevsel yönünden ziyade popüleritesinden dolayı sıkça gündeme gelen fakat literatürde nadiren teorilerin geliştirildiği bir konudur. Girişimciliğe özel teori üretilmesi yerine diğer disiplinlerden parçalar halinde içe aktarılan bilgilerle girişimcilik alanı desteklenmektedir. Girişimcilik açıklayıcı ilkeler; ekonomi, psikoloji, sosyoloji ve hatta mühendislikten bile destek gören bir alandır.

Literatürde birçok çalışma girişimciliğin doğuştan gelen bir özellik olup olmadığını tartışmaktadır. Senelerdir birçok tartışma yapılmasına rağmen hala bu konuda ortak bir görüşe varamamıştır. Söz konusu belirsizlik ise girişimciliğin girişimci adaylarına çeşitli eğitimler düzenlenerek öğretilip öğretilmeyeceğine dair yeni bir tartışma konusunu gündeme getirmiştir. Bu çalışmada girişimcilik eğitimi ve demografik birçok etmenin girişimcilik başlatma eğilimine ve girişimcinin motivasyonuna etkisi değerlendirilmektedir.

2. LİTERATÜR

2.1. Girişimcilik

Girişimcilik hakkında en popüler söylemlerden biri onun doğuştan gelen sonradan kazanılamayan bir yetenek olduğudur. Ekonomik bakış açısıyla girişimcilik genellikle piyasa fırsatlarının doğru değerlendirilmesiyle yeni bir işin oluşturulması ve bu işten elde edilen kar karşılığında işin riskinin dağıtılması olarak tanımlanmaktadır (Thurik, 2009). Her ne kadar bu tanımı destekleyen çalışmalar bulunsa da, girişimciliğin en doğru tanımını ilk olarak Schumpeter yenilikçi yıkım olarak yapmıştır (Goss, 2005). Schumpeter'e göre girişimci, tamamen yeni bir ürün için süreçler geliştiren ya da mevcut ürünlerde veya üretim süreçlerinde yenilikçi bir değişiklik yaparak var olan ürün ve üretim süreçlerini yıkan yenilikçi kişisidir (Śledzik, 2013).

Küresel Rekabet Raporu'nun 1999 yılında geliştirdiği Girişimcilik Monitörü ile yıllardır birçok ülkenin girişimcilik faaliyetleri nicel olarak gözlenebilmektedir. 2013 yılında yayınlanan raporda, girişimcilik faaliyetleri gözlenebilen 72 ülkenin toplam nüfusunun bulunduğu girişimcilik faaliyetleri oranının 1999 yılından itibaren giderek artarak yaklaşık %70'e ulaştığı gözlenmiştir (Reynolds vd., 2002). Yani dünya genelinde yapılan girişim sayısı 1999 yılından itibaren artmaktadır (Bosma, 2013).

Girişimciler sadece kendi buldukları çevrenin kültürü ve kendi geçmişlerinin etkisinde kalarak girişimci olmamaktadır. Eğer girişimcilik üzerine bu faktörler dışında başka faktörlerin etkisi olmasa, girişimciliğin ülkelerin toplam nüfusuna bölündüğünde elde edilen girişimcilik oranında yıllar geçse de çok büyük bir farklar gözlenmez bu oran yıllar boyu sabit kalırdı. Kültürün ve kişinin geçmiş tecrübelerinin girişimcilik faaliyetlerine etkisi büyüktür fakat girişimcilik tutumları kurumsal çevre faktörlerinden de etkilenmektedir. Girişimcilik aslında doğuştan gelen bir özellik değildir ve girişimcilik yeteneği sonradan geliştirilerek kazanılabilir (Henry vd., 2005). Girişimci olarak doğulması durumu yanlış ise girişimcilik başarısında yer alan kişisel özelliklerin geliştirilebildiği doğrudur (Cunningham ve Lischeron, 1991). Bu kişisel özellikler, yatkınlık, vicdan, kabul edilebilirlik, deneyime açıklık, fırsatçılık ve dışadönüklük olarak sıralanabilmektedir (Nabi vd., 2008).

2.2. Türkiye’de Girişimcilik

Türkiye’de de durum buna benzer şekildedir. Küresel Rekabet Raporu’na göre yıllar boyu Türkiye nüfusunun girişimcilik başlatma eğiliminde olumlu yönde artış gözlenmektedir (Cetindamar, 2005). Türkiye, girişimciliğin gereklilik ve ekonomik ihtiyaç arttıkça girişimcilik faaliyet oranında paralel olarak artışın görüldüğü bir ülkedir (Cetindamar vd., 2012). Türkiye’de girişimcilikte bulunma oranı, raporda yer alan ve girişim fırsatlarının bireyleri girişimcilikte bulunmaya yönlendirdiği diğer ülkelerin girişimcilikte bulunma oranına göre daha yüksektir (Tracy, 2013).

Türkiye’de, meslek türlerinin etkisiyle baba mesleği sanayi ve ticaret ile ilgili olan bireylerin genellikle girişimci olma eğiliminin; baba mesleği memur olanların girişimci olma eğiliminden yüksektir; memur çocukları girişimci olmaktan daha çok profesyonel yönetici olma eğilimindedir (Özdemir ve Karadeniz, 2011). Öte yandan, köy yaşantısı süren bireylerin geleceklerini düzenli bir iş ile garanti etme isteklerinden hareketle kamu çalışanı olma eğilimleri vardır ve bu durum köyde yaşayan bireylerin çocuklarının girişimci olma eğiliminin önünde engel teşkil etmektedir (Karadeniz ve Ozdemir, 2009).

Türkiye vatandaşı olan bireylerin iş hayatına ilişkin beklentilerini analiz eden çalışmalar, toplumun iş yaşamında en önem verdiği değerleri sırasıyla; ücret (%90), iş güvenliği (%87), rahat çalışma ortamı (%84), iş arkadaşları (%83) ve topluma yarar sağlamak (%81) olarak özetlemiştir (Eroglu ve Piçak, 2011). Kendi girişimciliğinden yararlanabilme fırsatı, kişinin saygın bir mesleğinin olması, sahip olunan mesleğin gelecekte de popüler olması, bireyin sorumluluk bilinci gibi faktörler ise kişiyi girişimcilik için motive etmeye neden olan nedenlerin başında gelmektedir (Markman ve Baron, 2003).

Literatürde bulunan çoğu çalışma ise, bireylerin, en çok aile hayatına önem veren (%87), çalışanların sağlığını dikkate alan (%82), çalışma saatleri ve koşulları rahat olan (%74), stresli olmayan iş tanumuna sahip (%68) meslekleri tercih ettiklerini ortaya koymuştur. İş hayatına ilişkin tüm bu beklentiler girişimciliğin temel kişisel etmenlerinden uzaktır (Carter vd., 2003).

Mevcut ekonomik ve sosyal koşulların girişim kültürü için gerekli alt yapının oluşmasına tam anlamıyla bir ortam hazırladığını söylemek oldukça güçtür. Türkiye nüfusunun yalnızca %1.01'in girişimci ve üst düzey yöneticisi olması da bunun en iyi göstergesidir. Fakat, uygun şekilde belirlenmiş bir girişimcilik politikası ile girişimcilik için gerekenler tespit edilerek ve var olan kaynaklardan yararlanarak Türkiye’nin girişim potansiyelini en iyi şekilde ekonomik kalkınma ve büyüme amaçları doğrultusunda değerlendirmek mümkündür. Türkiye’de uygulanacak girişimcilik politikasının amacı, girişimcilik önündeki engellerin kaldırılması ve girişimciliğin özendirilmesine yönelik olmalıdır. Çünkü ekonomik kalkınmanın öncülerinden biri girişimcilik alanına bireyleri teşvik sağlandığında, istihdamda da gözle görülür bir artış olacaktır.

2.3. Girişimcilik Motivasyonu

Girişimcilik motivasyonu uzun süredir devam eden ve başlangıçta ve meslektaşları tarafından, hedef girişimcilik projesi için yalnızca girişimci hedefleri için değil bir ihtiyaç olarak düşünülen başarı motivasyonudur (Segal vd., 2005). Girişimcilik motivasyonu başarı arzusunun, başarısızlık korkusunun ve başarı olasılığının ortak bir işlevi olarak girişimcilik hedefine yaklaşma eğilimi biçiminde tanımlanabilmektedir (Shane vd., 2003). Girişimcilik motivasyonu yıllar boyunca girişimcilerin başarıları ile ilişkilendirilen bir kavramdır ve genellikle girişimcileri diğer insanlardan veya daha başarılı girişimcileri daha az başarılı olanlardan ayırmaktadır (Stewart ve Roth, 2007).

Girişimcilik yeteneğinin sadece doğuştan gelmeyen sonradan kazanılan bir yetenek olduğu göz önünde bulundurulduğunda; girişimcilik davranışını belirleyen bir takım etmenlerden bahsedilebilmektedir. Dolayısıyla, genel olarak girişimcilerin davranış belirleyicileri ve motivasyonları üzerindeki çalışmalar bazı etmenlere ayrılabilir (Segal vd., 2005).

2.4. Girişimcilik Eğitimleri

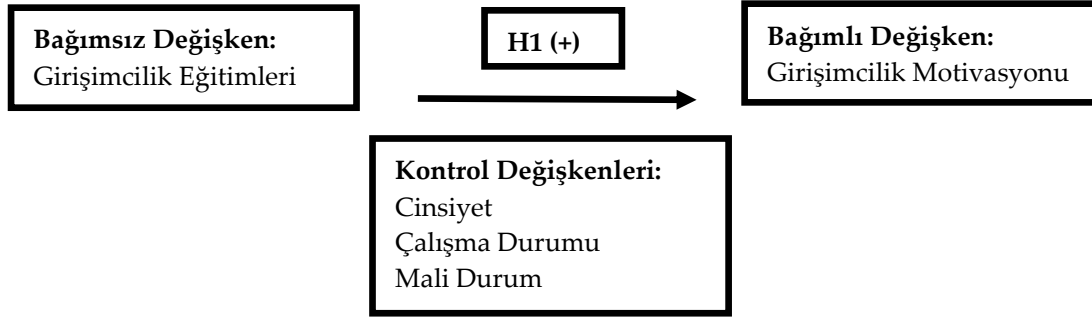
Girişimcilik eğitimlerinin yeni bir girişimde bulunmaya yönelimde olumlu etkiye sahip olduğu çoğu araştırma tarafından kabul görmüştür (Fairlie ve Holleran, 2012). Literatür incelendiğinde, girişimcilik eğitimleri ile ilgili birçok problemin olduğu gözlenmiştir (Henry vd., 2017). Bu problemlerin temelinde eğitimlerin büyük çoğunluğunun, bilgi öğretmeye odaklı olması ve yeni girişimde bulunacak kişiyi

girişimde bulunmak ve güncel iş hayatına adaptasyonu sağlamak için gerekli olan yeterliliğe ulaştıramaması vardır (Henry vd., 2005). Girişimcilik eğitimlerinin çoğu bilgi aktarımı ve öğrenme yöntemlerine yer vermektedir. Proje ekipleri kurarak iş fikrinin nasıl gelişebileceği hakkında mentörlük (bireysel danışmanlık) yapma ve atölye çalışmaları uygulama gibi bireysel küçük grup öğrenme yöntemlerine başvurmamaktadırlar.

Girişimcilik eğitimlerinin etkinliği üzerine ise çok az çalışma bulunmaktadır. Öğrenme stratejilerinin girişimci yeterliliklerin gelişimini nasıl etkilediğine ve bu yeterliliklerin yeni proje ve girişim oluşumuna nasıl aktarıldığına dair herhangi bir araştırma bulunmamaktadır (Olugbola, 2017). Ayrıca literatürde, eğitimlerin benzerliği ve tasarımı ve yapı bakımından ise farklılıklarını tanımlamak için gerekli olan karşılaştırmalı araştırmalar ise oldukça azdır. (Oosterbeek vd., 2010).

3. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Bu çalışmada aşağıda verilen ana hipotez ileri sürülmektedir.

Pek çok analist ve araştırmacı, çalışmalarında girişimcilik eğitimleri ve girişimcilik motivasyonu arasındaki söz konusu pozitif ilişkiye kişinin cinsiyeti, çalışma durumu ve mali durumu gibi değişkenleri ile kontrol uygulamıştır.

Bu durumda çalışmada 3 değişken cinsiyet, çalışma durumu ve mali duruma kontrol uygulanarak girişimcilik eğitimlerinin girişimcilik motivasyonuna etkisi analiz edilerek, eğitimlerin girişimcilik motivasyonuna ne kadar katkı sağladığı tartışılacaktır.

4. ARAŞTIRMA METODOLOJİSİ

4.1. Veri Seti

OECD/EUROSTAT Girişimcilik Göstergeleri Programı (GGP), Küresel Girişimcilik Monitörü (GEM) Projesi ve Küresel Girişimciliği Geliştirme Endeksi (GEDİ) gibi, uluslararası veri tabanı sistemleri, girişimcilik performansını, girişimcilik motivasyonunu ve girişimcilik ekosisteminde bulunan faktörleri gerçekçi bir biçimde ölçmektedir (ÖİK, 2018). Çalışmada girişimcilik motivasyonuna girişimcilik eğitimlerinin etkisini test etmek amacıyla değişkenlere ait 2008- 2016 yılları arasını kapsayan veriler, Türkiye’de OECD ve EUROSTAT tarafından 2008 yılında uygulanmaya başlayan Girişimcilik Göstergeleri Programı (GGP) veri setinden doğrudan alınmıştır.

Ayrıca çalışmada hipotezlerin test edilmesi amacıyla yaklaşık 93 ülkenin girişimcilik verilerini toplayan Küresel Girişimcilik Monitörü (GEM) veri tabanının 60 ülkeyi kapsayan 2008-2016 yılları arası girişimcilik veri setinden de ilgili veriler doğrudan alınmıştır.

Küresel Girişimcilik Monitörü her yıl yaklaşık 93 ülkede, yetişkin nüfus anket uygulaması yapmaktadır. Her ülkeden rastgele seçilen en az 1000 kişiye uygulanan bu anket neticesinde katılımcıların girişimcilik davranışı ve tutumu ölçülmektedir. Küresel Girişimcilik Monitörü’nün uyguladığı bir diğer anket ise yerel uzmanlar anketidir. Bu anket ise her ülkeden en az 40 girişimcilik uzmanının ülkenin girişimcilik ekosistemi hakkındaki görüşlerini bildirdiği ankettir. Katılımcıların yaş sınırlaması ise 18-65 yaş arasındadır (GEM, 2016).

Bu çalışmada kullanılan veri seti belirlenirken yaklaşık 1000 kişi girişimcilik faaliyetlerinde bulunma isteğini ölçmeye yönelik ön değerlendirmeye tabi tutulmuştur. “Girişimcilikte bulunmayı düşünür müsünüz?” sorusuna “hayır” cevabı vererek ön testi geçen; 18-65 yaş aralığındaki kişilerden 72’si kadın 72’si erkek

olmak üzere girişimcilik faaliyetlerinde kesinlikle bulunmayı düşünmeyen toplam 144 kişinin verileri çalışmanın veri kümesini oluşturmaktadır. Küresel Girişimcilik Monitörü (GEM) veri tabanında her bir bireye ait kişisel veriler yer almaktadır.

Bu verilerin ilki cinsiyet (kadın=1, erkek=2)'tir. Cinsiyetin girişimcilik motivasyonuna etkisi daha sonra ise eğitimden önce girişimcilik motivasyonu (kişilere eğitim verilmeden önce bir kişinin son beş yıl içinde bulunduğu girişim sayısı), eğitimden sonra girişimcilik motivasyonu (kişilere eğitim verildikten sonra bir kişinin 5 yıl içinde bulunduğu girişim sayısı), çalışma durumu (çalışıyor=1, çalışmıyor=2) ve mali durum (mali durumu çok iyi=1, mali durumu iyi=2, mali durumu kötü=3) olarak sıralanmaktadır.

4.2. Bağımlı Değişken

Bu çalışmanın amacı anket yöntemi ile toplanan verileri kullanarak yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) ile kişilerin eğitim verildikten sonra girişimcilik motivasyonunda ve girişimde bulunma isteğinde olumlu bir değişim olup olmadığını incelemektir. Dolayısıyla çalışmanın bağımlı değişkeni "girişimcilik motivasyonudur".

'Girişimcilik Motivasyonu' girişimde bulunmak istemeyen kişilerin aldığı 5 senelik eğitim sonunda girişimcilik faaliyetinde bulunup bulunmadığı gözlenerek belirlenmektedir. Eğitime başlamadan önce çeşitli anket soruları ile girişimcilik faaliyetine başlamayı düşünmeyen ya da başlamakta tereddüt eden bireyler belirlenerek bu bireylere 5 senelik eğitim verilmektedir. Eğitim sonunda aldığı eğitimin etkisiyle bu bireylerin girişimcilik faaliyetlerinde bulunmaya ne kadar motive oldukları ve eğitim alanların kaçının fikrini değiştirerek girişimci olmayı tercih ettiği ölçülmektedir.

Girişim motivasyonu ise eğitim verilen ve girişimde bulunan kişi sayısı, eğitim başlangıcında anketle girişimde bulunmak istemediği tespit edilen toplam kişi sayısına oranlandığında elde edilen yüzde ile ifade edilmektedir. Bu değişkenin verileri ise OECD/EUROSTAT Girişimcilik Göstergeleri Programı'nın her sene düzenli olarak hazırlanmış olduğu girişimcilik raporlarından doğrudan alınmıştır.

OECD/EUROSTAT Girişimcilik Göstergeleri Programı (GGP) 2008 yılından bu yana 71 ülke üzerinde yapılan çalışmalarda işletme oluşum süreçlerini nitel ve nicel olarak incelemektedir. Bu raporlar hazırlanırken girişimcilik ekosistemi gelişim süreçleri, faktör, verimlilik ve yenilik olmak üzere 3 temel konu gözetilerek incelenmektedir. OECD/EUROSTAT 2008 yılından itibaren GEDI, GEM endekslerinin verileri ile birlikte girişimcilik tutumlar, girişimcilik yetenekleri ve girişimcilik tutkusu ve motivasyonunu inceleyen 3 ayrı endeks daha raporlarına dahil etmişlerdir. Bu çalışmada bu 3 endeksten biri olan girişimcilik motivasyonu 2008-2016 yılları arası endeks verileri analizlere dahil edilmiştir.

4.3. Bağımsız Değişkenler:

Çalışmanın bağımsız değişkeni ise girişimcilik eğitimleridir. Girişimcilik eğitimleri belirlenen hedef kitleye çeşitli uzmanlar tarafından 5 sene boyunca verilmekte ve girişimcilerin motivasyonlarının gelişimi ölçülmektedir. Bir girişimcinin eğitime başlamadan önce girişimcilik motivasyonu ile 5 sene sonrasında eğitimi tamamladıktan sonra ki girişimcilik motivasyonu ölçülerek; girişimcilik eğitimlerinin girişimcilerin girişimde bulunma motivasyonlarına olumlu etkisinin olup olmadığı test edilmek istenmiştir. Bu çalışma analizleri yardımıyla girişimcilik eğitimi alan bireylerin almayanlara kıyasla girişimcilik motivasyonlarına bir fark var mı gözlenecektir.

OECD/EUROSTAT 2008 yılından itibaren çalışmalarına dahil ettiği 3 endeks girişimcilik tutumları, girişimcilik yetenekleri ve girişimcilik tutkusu ve motivasyonunu endekslerinden girişimcilik yetenekleri endeksi ise girişimcilerin girişimcilik eğitimleri ve beceri eğitimlerini alıp almadığını test edildikten sonra belirlenen bir endekstir. Bu çalışmada 2008-2016 yılları arası girişimcilik yetenekleri endeksi verileri analizlere dahil edilerek bağımsız değişken girişimcilik eğitimlerinin bağımlı değişken girişimcilik motivasyonuna etkisi gözlenmiştir.

4.4. Kontrol Değişkenleri:

Çalışmanın bağımlı değişkeni üzerine ise "Cinsiyet, Mali Durum ve Çalışma Durumu" faktörleri ile kontrol uygulanmıştır. Bu değişkenlerin bağımsız değişken girişimcilik eğitimleri dışında, bağımlı değişken girişimcilik motivasyonu üzerine en çok etkisi olduğu düşünülen dış faktörler olmasından dolayı çalışmanın

analizlerine dahil edilmiştir. Küresel Girişimcilik Monitörü (GEM) veri tabanından elde edilen 60 ülkeyi kapsayan 2008-2016 yılları arası girişimcilik verilerinin hesaplanmasıyla geliştirilen Küresel Girişimciliği Geliştirme Endeksi (GEDI) 2008-2016 yılları arası verileri doğrudan analizlere dahil edilmiştir.

Çalışma analizlerinde ise, cinsiyet değişkeni, katılımcı kadın ise "1" ve katılımcı erkek ise "2" değerini almaktadır. Diğer kontrol değişkenlerinden mali durum ise katılımcının mali durumu çok iyi olduğunda "1", mali durumu iyi olduğunda "2", mali durumu kötü olduğunda ise "3" olmak üzere 1 ile 3 arası likert ölçek sisteminde ölçülür. Çalışma durumu değişkeni ise katılımcı çalışıyor ise "1" ve çalışmıyor ise "2" olmak üzere değer almaktadır.

4.5. Metodoloji:

Çalışmada uygulanan Tek Yönlü Varyans Analizinde; bağımlı değişken olarak 'girişimcilik motivasyonu' değişkeni, kontrol değişkenleri 'cinsiyet', 'çalışma durumu' ve 'mali durum' değişkenleri ve bağımsız değişken olarak ise girişimcilik eğitimleri belirlenmiştir. Kontrol değişkenlerinin analize eklenmesinin nedeni, örneklemin içinde söz konusu değişkenlerin alabileceği bütün değerler ile etkilerinin analize dahil edilerek bağımlı değişken girişimcilik motivasyonu üzerinde kontrol uygulanmak istenmesindedir.

Model kısmında ise ana etkiler ve değişkenlerin etkileşim etkilerinin tamamının gözlenebilmesi için tam faktöryel yöntemi tercih edilmiştir. Değişkenler analizle test edilirken meydana gelmesi muhtemel hata ve sapmaları önlemek için bu yöntem kullanılmıştır.

5. BULGULAR

Tek Yönlü Varyans Analizi'ne başlamadan önce, değişkenler tek tek One Sample Kolmogorov Smirnov Kıyaslama Analizine tabi tutulmuştur. One-sample Kolmogorov Smirnov testi normallik dağılımını sınavan analizlerden neredeyse en çok tercih edilenidir.

Tablo 1. One- Sample Kolmogorov- Smirnov Test Sonuçları

		Eğitimden Önce Girişim	Eğitimden Sonra Girişim
Örneklem		144	144
Ortalama		1,95	1,06
Normal Parametreler ^{a,b}	Standart Sapma	1,516	,995
	Mutlak	,165	,258
En Çok Farklılık	Pozitif	,165	,258
	Negatif	-,099	-,151
Kolmogorov-Smirnov Z Değeri		1,985	3,101
Anlamlılık Düzeyi (2-yana uzayan)		,61	,70

Test dağılımı Normal'dir.

H0: Bağımsız değişkenlerin ortalamaları arasında anlamlı farklılıklar yoktur.

H1: Bağımsız değişkenlerin ortalamaları arasında anlamlı farklılıklar vardır.

Verilerin normal dağılıma uyup uymadığını tespit etmek amacıyla One Sample Kolmogorov-Smirnov testi yapılmıştır. One Sample Kolmogorov-Smirnov test sonucunda Z değeri ve buna bağlı olarak anlamlılık

düzei $\alpha < 0.05$ düzeyinde anlamlı ise H_0 hipotezi reddedilmekte ve ana kütle normal dağılıma uymadığı sonucuna ulaşılmaktadır. Test sonucu anlamlılık düzeyi $\alpha > 0.05$ ise H_0 hipotezi kabul edilmekte ve ana kütle normal dağılıma uyduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

Tablo 1'de değişkenlerin One Sample Kolmogorov-Smirnov test sonuçları incelendiğinde, değişkenlerin anlamlılık düzeyi $\alpha > \%5$ olduğu için H_0 kabul edilmektedir. Değişkenlerin ortalamaları arasında anlamlı farklılıklar yoktur ve ana kütle normal dağılıma uymaktadır.

One Sample Kolmogorov-Smirnov test sonuçlarına göre değişkenlerin normal dağılıma gösterdikleri sonucuna ulaşıldıktan sonra modeldeki veri uyumunun daha iyi anlaşılması amacıyla bağımlı değişken 3 ayrı guruba göre Tek Yönlü Varyans Analizi'ne (ANOVA) tabi tutulmuştur. Tek Yönlü Varyans Analizi ise oluşturulan bu 3 ayrı kategorinin birbirinden farklı olup olmadığı hakkında bilgi vermektedir. Fakat Tek Yönlü Varyans Analizi sonucunda hangi grupların birbirinden farklı olduğu bilgisine ulaşılamamaktadır.

Tablo 2. Betimleyici İstatistik Tablosu

	Örneklem	Ortalama	Std. Sapma	Std. Hata	%95 Ortalama için Güven Aralığı		Min.	Maks.
					Alt Sınır	Üst Sınır		
Kadın	72	211,2	9,277	2,188	224,6	263,5	120	215
Erkek	72	244,06	9,298	2,193	135,84	286,56	135	230
Toplam	144	171,8	9,288	2,190	164,43	179,16	120	215

Tablo 2'de ANOVA testi yapıldıktan sonra ortaya çıkan betimleyici istatistik bilgileri yer almaktadır. İki cinsiyet kadın ve erkeklerin verileri arasındaki farklıların yansıtıldığı bu tabloda Erkeklerin ortalamasının Kadınlardan daha yüksek olduğu görülmektedir. Yani erkeklerin girişimcilik motivasyonunun kadınların girişimcilik motivasyonundan daha yüksek olduğu söylenebilmektedir.

Tablo 3. Gruplar-arası Faktörler Tablosu

		Değer Etiketleri		Örneklem
Cinsiyet	1	Kadın		72
	2	Erkek		72
Çalışma Durumu	1	Çalışıyor		86
	2	Çalışmıyor		58
Mali Durum	1	Mali Durumu Çok İyi		41
	2	Mali Durumu İyi		60
	3	Mali Durumu Kötü		43

Gruplar-arası Faktörler Tablosu faktörlerin farklı düzeyleri için kullanılan farklı denek gruplarında ki bağımsız faktörleri göstermektedir. **Tablo 3'**deki gibi bir gösterim ancak faktörlerin tek bir alt sınıf kombinasyonunda dağılımının söz konusu olduğu durumlarda gerçekleşmektedir.

Tablo 4. Ortalamalar Tablosu

Cinsiyet	Çalışma Durumu	Mali Durum	Ortalama	Std. Sapma	Örneklem Sayısı
Kadın	Çalışıyor	Mali Durumu Çok İyi	1,21	1,122	14
		Mali Durumu İyi	1,00	0,707	21
		Mali Durumu Kötü	1,70	1,337	10
		Toplam	1,22	1,020	45
	Çalışmıyor	Mali Durumu Çok İyi	1,83	1,169	6
		Mali Durumu İyi	0,78	0,441	9
		Mali Durumu Kötü	1,33	1,073	12
		Toplam	1,26	0,984	27
	Toplam	Mali Durumu Çok İyi	1,40	1,142	20
		Mali Durumu İyi	,93	0,640	30
		Mali Durumu Kötü	1,50	1,185	22
		Toplam	1,24	1,000	72
Erkek	Çalışıyor	Mali Durumu Çok İyi	0,54	0,519	13
		Mali Durumu İyi	0,74	0,752	23
		Mali Durumu Kötü	0,60	0,894	5
		Toplam	0,66	0,693	41
	Çalışmıyor	Mali Durumu Çok İyi	1,00	1,069	8
		Mali Durumu İyi	1,29	1,604	7
		Mali Durumu Kötü	1,19	1,109	16
		Toplam	1,16	1,186	31
	Toplam	Mali Durumu Çok İyi	0,71	0,784	21
		Mali Durumu İyi	0,87	1,008	30
		Mali Durumu Kötü	1,05	1,071	21
		Toplam	0,88	0,963	72
Toplam	Çalışıyor	Mali Durumu Çok İyi	0,89	0,934	27
		Mali Durumu İyi	0,86	0,734	44
		Mali Durumu Kötü	1,33	1,291	15
		Toplam	0,95	0,919	86
	Çalışmıyor	Mali Durumu Çok İyi	1,36	1,051	14
		Mali Durumu İyi	1,00	1,095	16
		Mali Durumu Kötü	1,25	1,076	28
		Toplam	1,21	1,088	58
	Toplam	Mali Durumu Çok İyi	1,05	1,024	41
		Mali Durumu İyi	0,90	0,838	60
		Mali Durumu Kötü	1,28	1,141	43
		Toplam	1,06	0,995	144

Tablo 4'de yer alan örneklem sayısı gruplar arasında eşit dağılım göstermemektedir. Dolayısıyla veri dağılımı dengeli değildir denilebilmektedir.

Öte yandan örneklem değerlerinden her hangi biri sifıra eşit olduğunda; analizi yinelemek gerekmektedir. Fakat Tablo 4'de belirtilen örneklem sayılarının hiçbiri sifıra eşit olmadığından analizi yinelemeye ihtiyaç duyulmamaktadır.

Tablo 4'de ortalamaların yer aldığı sütun incelendiğinde ortalama değerlerin birbirine yakın olmadığı gözlenmektedir. Bu durumda Cinsiyet değişkeninin bağımlı değişken üzerine anlamlı bir etkisi olduğunu göstermektedir.

Fakat tek başına ortalama değerlere bakılarak yapılacak yorumlar yetersizdir. Ortalama değerlerin yanında varyansların gruplarda nasıl dağıldığına bakmak da gerekmektedir. Tablo 4'de, belirtilen ortalamalar en

düşük ve en yüksek değerler hakkında bilgi vermez. Bunun için standart sapma değerlerinin yorumlanması gerekmektedir.

Örneğin, mali durumu iyi olan çalışan kadınların standart sapma değeri ortalamadan oldukça farklıdır; öte yandan mali durumu kötü olan çalışan kadınların standart sapma değerine bakıldığında ise ortalamaya yakın olduğu söylenebilmektedir. Mali durumu çok iyi olan çalışan erkekler ise diğer mali durumu iyi ve mali durumu kötü çalışan erkeklere kıyasla ortalamaya en yakın olan guruptur.

Çalışmayan kadınlar mali durumlarına göre değerlendirildiğinde, mali durumu iyi olan çalışmayan kadınların diğer guruplara göre ortalamaya en yakın gurup olduğu gözlenmektedir. Çalışmayan mali durumu çok iyi erkeklerin mali durumu iyi ve mali durumu kötü olan çalışmayan erkeklere kıyasla ortalamaya en yakın gurup olduğu gözlenmektedir.

Tablo 5. Levene Test Sonuçları

F	df1	df2	α
2,153	11	132	0,021

Tablo 5’de varyansın homojenliğini test etmek üzere kullanılan Levene test sonuçları yer almaktadır. Her gurubun varyansı Tek Yönlü ANOVA Analizi’nde homojen olmak zorundadır. Guruplar arası varyanslar homojen mi değil mi **Tablo 5’de**ki değerler yorumlanarak karar verilebilmektedir.

Tablo 5’de anlamlılık düzeyi $\alpha < 0,05$ ’ten küçük bir değer olarak çıkmıştır. Dolayısıyla H0 reddedilmektedir. Yani, bağımlı değişkenin hata varyansı gruplar arası homojendir yorumu yapılabilmektedir.

Tablo 6. Guruplar-arası Değişken Analizi

Kaynak	Tip III Kareler Toplamı	df	Ortalamanın Karesi	F	α	Kısmi Eta-Kare	Merkez Dışı Parametre	Gözlenen Güç
Düzeltilmiş Model	32,525	12	2,710	3,257	0,000	0,230	39,079	0,993
Sabit	21,508	1	21,508	25,842	0,000	0,165	25,842	0,999
Eğitimden Önce Girişimci Motivasyon	15,214	1	15,214	18,280	0,000	0,122	18,280	0,989
Cinsiyet	2,039	1	2,039	2,449	0,012	0,018	2,449	0,342
Çalışma Durumu	1,915	1	1,915	2,301	0,013	0,017	2,301	0,325
Mali Durum	1,242	2	0,621	0,746	0,047	0,011	1,492	0,174
Cinsiyet*Çalışma Durumu	1,459	1	1,459	1,752	0,018	0,013	1,752	0,260
Cinsiyet*Mali Durum	3,074	2	1,537	1,846	0,016	0,027	3,693	0,379
Çalışma Durumu*Mali Durum	1,204	2	0,602	0,723	0,048	0,011	1,446	0,170
Cinsiyet*Çalışma Durumu*Mali Durum	0,606	2	0,303	0,364	0,069	0,006	0,729	0,108
Hata	109,030	131	0,832					
Toplam	302,000	144						
Düzeltilmiş Toplam	141,556	143						

Her bir değişkenin model üzerine anlamlı bir etkisinin olup olmadığını **Tablo 6'**da yer alan sonuçlar göstermektedir. Her bir değişkenin model üzerine anlamlı bir etkisinin olup olmadığını anlamak için **Tablo 6'**da bulunan anlamlılık düzeyleri yorumlanmalıdır.

Anlamlılık düzeyleri incelendiğinde, cinsiyet, çalışma durumu ve mali durum değişkenlerinin α değeri 0.05'ten küçük olduğu için hepsinin ayrı ayrı model üzerine pozitif ve anlamlı bir etkisi olduğu söylenebilmektedir. Benzer şekilde bu değişkenlerin etkileşim etkilerinin α değerleri 0.05'ten küçük olduğundan model üzerinde bu etkileşim değişkenlerinin pozitif ve anlamlı etkileri olduğu sonucuna varılabilmektedir.

Guruplar-arası değişken analizi sonucu düzeltilmiş **r-kare** değeri 0,159'dur. Yani, Cinsiyet, Mali durum ve Çalışma durumu değişkenleri bağımlı değişken girişimcilik motivasyonunun %15,9'unu açıklamaktadır denilebilmektedir.

Ortalamanın karesinde hata değeri 0,832'dir. Bu ise girişimcilik motivasyonu bağımlı değişkeninin ne kadarının cinsiyetten başka değişkenlerle açıklanabilmekte olduğunu temsil etmektedir.

Kısmi **eta-kare** değeri en büyük olan değişken bağımsız değişken üzerinde etkisi en çok olan değişkendir. Dolayısıyla girişimcilik motivasyonu üzerinde etkisi en çok olan değişken cinsiyet, daha sonra çalışma durumu ve en son mali durum değişkenleridir.

Etkileşim değişkenlerinin kısmi **eta-kare** değerleri incelendiğinde ise, model üzerine en çok olumlu katkısı olan etkileşim değerinin cinsiyet*mali durum etkileşim değişkeni olduğu gözlenmektedir. Daha sonra ise cinsiyet* çalışma durumu etkileşim değişkeninin en çok katkısı olduğu ve modele en az katkının ise cinsiyet* mali durum etkileşim değişkeninin katkısı olduğu söylenebilmektedir.

Kısmi **eta-kare** değeri hiçbir zaman 1 olmaz ve 0 ile 1 arasında bir değer almaktadır. Kısmi eta-kare değeri 1'e ne kadar yakınsa bağımlı değişkeni ve dolayısıyla modeli o kadar iyi açıklıyor demektir. Bu durumda modeli en iyi açıklayan değişken cinsiyet, daha sonra çalışma durumu ve son olarak mali durumdur.

Gözlenen güç ise kısmi **eta-kare** değerini 1'e tamamlayan değerdir. Hangi değişkenlerin ne kadar etkili olduğunu görebilmek için gözlenen güç değerlerini incelemek de yeterli olmaktadır.

Tablo 7. Parametre Tahminleri

Parametre	B	Std. Hata	t	α	%95 Evren Ortalaması Güven Aralığı		Kısmi Eta-kare	Merkez Dışı Parametre	Gözlenen Güç
					Alt Sınır	Üst Sınır			
Sabit	0,728	0,252	2,888	0,005	0,229	1,227	0,060	2,888	0,818
Girişim Motivasyonu	0,223	0,052	4,276	0,000	0,120	0,326	0,122	4,276	0,989
Kadın	0,160	0,348	0,459	-0,07	-0,529	0,849	0,002	0,459	0,074
Erkek	0	-	-	-	-	-	-	-	-
Çalışıyor	-0,351	0,471	-0,745	0,057	-1,282	0,580	0,004	-0,745	0,115
Çalışmıyor	0	-	-	-	-	-	-	-	-
Mali Durumu Çok İyi	-0,007	0,397	-0,016	0,087	-0,792	0,779	0,000	-0,016	0,050
Mali Durumu İyi	0,144	0,414	0,348	0,028	-0,674	0,962	0,001	0,348	0,064
Mali Durumu Kötü	0	-	-	-	-	-	-	-	-
Kadın, Çalışıyor	0,539	0,617	0,874	0,084	-0,681	1,760	0,006	0,874	-
Kadın, Çalışmıyor	0	-	-	-	-	-	-	-	-
Erkek, Çalışıyor	0	-	-	-	-	-	-	-	-
Erkek, Çalışmıyor	0	-	-	-	-	-	-	-	-
Kadın, Mali Durumu Çok İyi	0,358	0,608	0,589	0,067	-0,845	1,561	0,003	0,589	0,090
Kadın, Mali Durumu İyi	-0,700	0,577	-1,212	0,028	-1,841	0,442	0,011	1,212	0,225
Kadın Mali Durumu Kötü	0	-	-	-	-	-	-	-	-
Erkek, Mali Durumu Çok İyi	0	-	-	-	-	-	-	-	-
Erkek, Mali Durumu İyi	0	-	-	-	-	-	-	-	-
Erkek Mali Durumu Kötü	0	-	-	-	-	-	-	-	-
Çalışıyor, Mali Durumu Çok İyi	-0,226	0,627	-0,361	0,019	-1,467	1,014	0,001	0,361	0,065
Çalışıyor, Mali Durumu İyi	-0,160	0,613	-0,261	0,095	-1,372	1,053	0,001	0,261	0,058

D. Hıdıroğlu 12/3 (2020) 3209-3224

Çalışıyor, Mali Durumu Kötü	0	-	-	-	-	-	-	-	-
Çalışmıyor, Mali Durumu Çok İyi	0	-	-	-	-	-	-	-	-
Çalışmıyor, Mali Durumu İyi	0	-	-	-	-	-	-	-	-
Çalışmıyor, Mali Durumu Kötü	0	-	-	-	-	-	-	-	-
Kadın, Çalışıyor, Mali Durumu Çok İyi	-0,480	0,871	-0,551	0,082	-2,204	1,243	0,002	0,551	0,085
Kadın, Çalışıyor, Mali Durumu İyi	0,204	0,816	0,250	0,003	-1,411	1,819	0,000	0,250	0,057
Kadın, Çalışıyor, Mali Durumu Kötü	0	-	-	-	-	-	-	-	-
Kadın, Çalışmıyor, Mali Durumu Çok İyi	0	-	-	-	-	-	-	-	-
Kadın, Çalışmıyor, Mali Durumu İyi	0	-	-	-	-	-	-	-	-
Kadın, Çalışmıyor, Mali Durumu Kötü	0	-	-	-	-	-	-	-	-
Erkek, Çalışıyor, Mali Durumu Çok İyi	0	-	-	-	-	-	-	-	-
Erkek, Çalışıyor, Mali Durumu İyi	0	-	-	-	-	-	-	-	-
Erkek, Çalışıyor, Mali Durumu Kötü	0	-	-	-	-	-	-	-	-
Erkek, Çalışmıyor, Mali Durumu Çok İyi	0	-	-	-	-	-	-	-	-
Erkek, Çalışmıyor, Mali Durumu İyi	0	-	-	-	-	-	-	-	-
Erkek, Çalışmıyor, Mali Durumu Kötü	0	-	-	-	-	-	-	-	-

Tablo 7 parametre tahminlerinin yer aldığı tablodur. **Tablo 7** değişkenlerin modele tek başına etkileri ve etkileşimleri ile oluşan etkilerini ayrı ayrı kısmi eta-kare değeri ile gözlendiği tablodur. Merkez dışı parametreler ise, diğer "merkezi" dağılım değişkenleri ile ilişkili olasılık dağılım guruplarının parametreleridir.

Tablo 7'de, beta (B) değerleri baz alınan değere göre ortalamalar arası farklılıkları temsil etmektedir. Beta değerleri baz alınan guruba göre farklı değerler almıştır. α değerleri ise çoğunlukla 0,05'ten küçük ya da 0,05'e oldukça yakındır. Bu bakımdan farklılıkların anlamlı oldukları da söylenebilmektedir. Çalışmanın devamında belirtilen alt başlıklarda, α değerleri 0,05'ten küçük çıktığında anlamlı olan değişkenlerin beta değerlerinin yorumlanmasına devam edilecektir.

5.1. Ana Etkiler

Cinsiyet değişkeni baz alındığında kadınların erkeklere kıyasla, eğitimden sonra girişimcilik motivasyonu erkeklerin girişim motivasyonundan 0,160 daha fazladır. Çalışma durumu göz önüne alındığında, çalışanların çalışmayanlara kıyasla eğitimden sonra girişimcilik motivasyonunun çalışmayanlardan 0.351 daha az olduğu görülmektedir.

Mali durumu çok iyi olanların mali durumu kötü olanlara kıyasla eğitimden sonra girişimcilik motivasyonunun 0,07 daha az olduğu, mali durumu iyi olanların mali durumu kötü olanlara göre eğitimden sonra girişim motivasyonunun 0,144 daha fazla olduğu gözlenmektedir.

5.2. Etkileşim Etkileri

Çalışan bayanların çalışmayan bayanlara kıyasla eğitimden sonra girişimcilik motivasyonunun çalışmayan bayanlardan 0,539 daha fazla olduğu gözlenmektedir.

Mali durumu çok iyi olan bayanların mali durumu kötü olan bayanlara kıyasla eğitimden sonra girişimcilik motivasyonunun 0,358 daha fazla olduğu ve mali durumu iyi olan bayanların mali durumu kötü olan bayanlara kıyasla eğitimden sonra girişimcilik motivasyonunun 0,700 daha az olduğu gözlenmektedir.

Çalışan ve mali durumu çok iyi olanların ise çalışan ve mali durumu kötü olanlara kıyasla eğitimden sonra girişimcilik motivasyonunun 0,226 daha az olduğu gözlenmektedir. Çalışan mali durumu iyi olanların

çalışan mali durumu kötü olanlara kıyasla eğitimden sonra girişimcilik motivasyonunun 0,160 daha az olduğu gözlenmektedir.

Mali durumu çok iyi çalışan bayanların mali durumu kötü çalışan bayanlara kıyasla eğitimden sonra 0,480 daha az girişimcilik motivasyonu olduğu ve mali durumu iyi çalışan bayanların mali durumu kötü çalışan bayanlara kıyasla eğitimden sonra 0,204 daha fazla girişimcilik motivasyonu olduğu görülmektedir.

5.3. Model

Eğitimden sonra girişim motivasyonu = $0,728 - 0,16 * (\text{kadın}) - 0,351 * (\text{çalışıyor}) - 0,07 * (\text{mali durumu çok iyi}) + 0,144 * (\text{mali durumu iyi})$

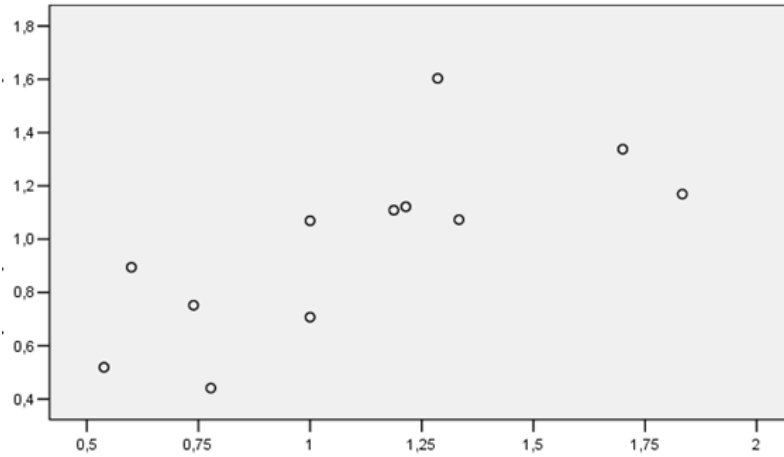
Tablo 8. Uyum Eksikliği Test Sonuçları

Kaynak	Kareler Toplamı	df	Ortalama Karesi	F	α	Kısmi eta-kare	Merkez Dışı Parametre	Gözlenen Güç
Uyum Eksikliği	44,822	48	0,934	1,207	0,224	0,411	57,940	0,947
Hata	64,208	83	0,774					

Tablo 8'de yer alan uyum eksikliği hata değerleri birden fazla aynı değere sahip bağımlı değişkenin regresyonda sorun oluşturacağını belirtmektedir. Birden fazla değer çıkması sorun oluşturduğu için veri setini bu durumlardan arındırmak gerekmektedir. Bu yüzden aynı x ve farklı y değerlerine sahip olanların y'lerinin ortalamasını alarak bu hatadan kurtulmak gerekmektedir.

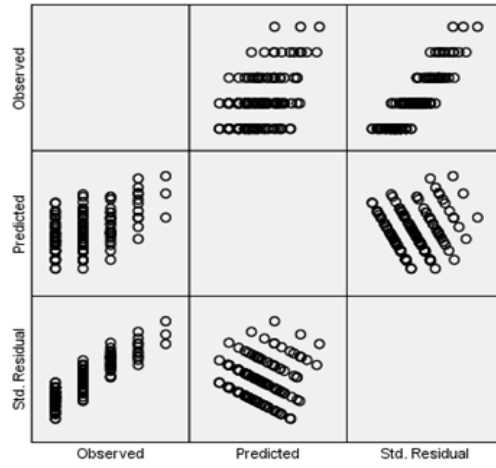
Kısacası; "**H₀**: veriler modellerle uyumsuzdur." hipotezi uyum eksikliği ile test edilmektedir.

Yukarıda yer alan uyum eksikliği test tablosunda (**Tablo 8**) gerçekleşen değerlerle ortalama arasındaki fark tamamen hatadan kaynaklanmaktadır.

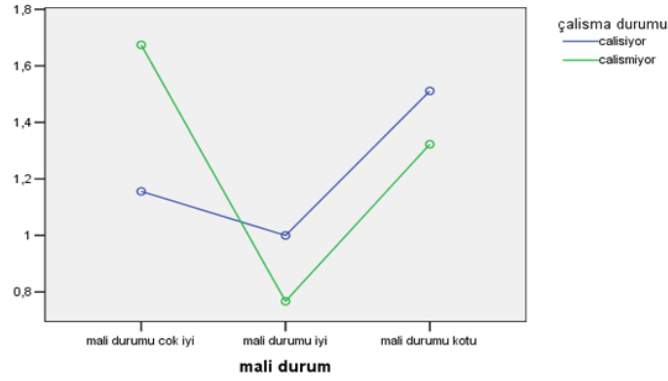
Şekil 1. Eğitimden Sonra Girişimcilik Motivasyonu için Yayılma ve Seviye Grafiği

Şekil 1 ortalama ile standart sapmanın ilişkisini göstermektedir. Sıralı bir noktanın olmamasından dolayı ilişki yoktur denilebilmektedir.

Şekil 2. Bağımlı Değişken: Eğitimden Sonra Girişimcilik Motivasyonu

Şekil 2’de olanın aksine tahmin değeri ile hata ilişkisi; trend görüntüsünde olmamalıdır. Tahmin değeri büyüdükçe hatada büyümektedir. Şekil 2 incelendiğinde trendin varlığından söz edilebilmektedir ve bu durum tehlikelidir.

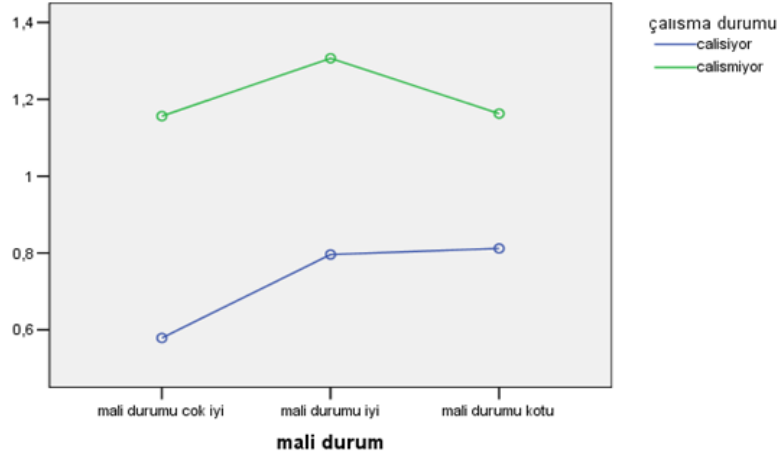

Şekil 3. Kadınların Eğitimden Sonra Girişimcilik Motivasyonu için Tahmini Marjinal Ortalama Grafiği

Şekil 3’te gösterilen grafikte yer alan eksenler ana etkileri göstermektedir. Toplam etkiden ana etki değeri çıkarıldığında etkileşim etkisi bulunmaktadır. Aynı zamanda aynı grafikte beta değerleri de takip edilebilmektedir.

Mali duruma göre bakıldığında; mali durumu çok iyi, mali durumu iyi ve mali durumu kötü olan çalışan kadınlar ve çalışmayan kadınların toplam yaptıkları girişim birbirinden farklıdır. Şekil 3’te mali durumu çok iyi olan kadınlarla mali durumu iyi olan kadınlar arasındaki eğim paralel olmadığından; bu kısımda etkileşim etkisinin olduğu söylenebilmektedir.

Öte yandan mali durumu iyi olan kadınlarla mali durumu kötü olan kadınların eğimleri paralel olduğundan; iki grubun eğitimden sonra girişimcilik motivasyonunun farkının sadece çalışma durumundan kaynaklandığını söylemek mümkündür.

Grafığı

Şekil 4. Erkeklerin Eğitimden Sonra Girişimcilik Motivasyonu için Tahmini Marjinal Ortalama

Şekil 4'te yer alan grafikte, mali duruma değerlendirildiğinde; mali durumu çok iyi, mali durumu iyi ve mali durumu kötü olan çalışan erkekler ile toplam çalışmayan erkeklerin eğitimden sonra girişimcilik motivasyonları birbirinden farklıdır denilebilir.

Mali durumu çok iyi olan ve mali durumu iyi olan erkeklerin eğimleri neredeyse aynıdır; dolayısıyla, aradaki farkın mali durumdan değil çalışma durumundan kaynaklı bir fark olduğu söylenebilir.

Diğer yandan mali durumu iyi olan erkeklerle mali durumu kötü olan erkekler arasındaki eğimin paralel olmadığı dolayısıyla burada eğim değiştiğinden dolayı bir etkileşim etkisinin varlığı muhtemeldir.

6. SONUÇ VE TARTIŞMA

Çalışmada, birden fazla potansiyel değişkenin birbiriyle uyumu incelenmiştir. Yalnızca bir değişken ile girişimcinin çok yönlü bir resmini çizmek oldukça imkansızdır. Girişimcilik motivasyonunu ve girişimciliğin davranışsal belirleyicilerini gerçek manada anlamak için, yapılan bu çalışmada girişimcilik motivasyonu birkaç farklı demografik değişkenlerle değerlendirilmek istenmiştir.

Çalışmada literatüre önemli katkılar sunacak nitelikte bulgulara ulaşılmıştır. Örneğin beklenenle paralel olarak cinsiyet farklılığından kadınların olumsuz etkilenmesinin, çalışmamanın olumsuz etkisinin ve mali durumdaki yetersizliklerin girişimcilik eğitimlerinden sonra girişimcilik motivasyona olumsuz etkileri önemli ölçüde ortadan kalkmıştır. Çalışmada yer verilen hiçbir analiz sonunda beklenenin aksine bir netice alınmamış, her bulgu beklenenle paralel çıkmıştır.

Büyük ölçüde bu çalışmada eğitimden önce ve sonra girişimcilik motivasyonunu değerlendirmek için belirlenen değişkenler doğru analiz sonuçlarına ulaşmak için yeterli olsa da; sonraki çalışmalarda girişimciliğin birden fazla alt düzeyde ve farklı zamansal kesitlerde gerçekleşen bir süreçte incelenmesinin literatüre daha fazla katkı sağlayabileceği görüşüne varılmıştır. Bu nedenle, bireysel düzey ve bağlamsal değişkenleri çok düzeyli modeller ile birleştirebilen daha karmaşık modellere (modelleme) ihtiyaç vardır.

Çalışma sonunda gelecekte yapılacak çalışmaların kişilerarası ilişkilerinin araştırılması tavsiye edilebilir; çünkü kişilerarası ilişkilerin yeni girişimin ortaya çıkışını ve başarısını etkilemesi oldukça muhtemeldir. Bireysel düzeyde ise, girişimcilerin fizibilite değerlendirmeleri yapmaları ve bilişsel yöntemlerin yanı sıra nicel yöntemleri de kullanmalarıyla; analize uygun girişimcilik tutumları ile girişimcilerin hislerinin birlikte kolayca harmanlanması; bu alanda yapılacak diğer akademik çalışmalara ışık tutacaktır. Girişimciliği bütüncül değerlendirmelerin girişimcilik motivasyonunu nasıl etkilediğinin araştırılmasına imkan veren çalışmaların gelecekte literatüre oldukça katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Bosma, N. (2013). The Global Entrepreneurship Monitor (GEM) and its impact on entrepreneurship research. *Foundations and Trends® in Entrepreneurship*, 9(2), 143-248.
- Carter, N. M., Gartner, W. B., Shaver, K. G., & Gatewood, E. J. (2003). The career reasons of nascent entrepreneurs. *Journal of Business Venturing*, 18(1), 13-39.
- Cetindamar, D. (2005). Policy issues for Turkish entrepreneurs. *International Journal of Entrepreneurship and Innovation Management*, 5(3-4), 187-205.
- Cetindamar, D., Gupta, V. K., Karadeniz, E. E., & Egrican, N. (2012). What the numbers tell: The impact of human, family and financial capital on women and men's entry into entrepreneurship in Turkey. *Entrepreneurship & Regional Development*, 24(1-2), 29-51.
- Cunningham, J. B., & Lischeron, J. (1991). Defining entrepreneurship. *Journal of small business management*, 29(1), 45-61.
- Eroglu, O., & Piçak, M. (2011). Entrepreneurship, national culture and Turkey. *International Journal of Business and Social Science*, 2(16).
- Fairlie, R. W., & Holleran, W. (2012). Entrepreneurship training, risk aversion and other personality traits: Evidence from a random experiment. *Journal of Economic Psychology*, 33(2), 366-378.
- Global Entrepreneurship Monitor (GEM). 2016. <https://www.gemconsortium.org/>
- Goss, D. (2005). Schumpeter's legacy? Interaction and emotions in the sociology of entrepreneurship. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 29(2), 205-218.
- Henry, C., Hill, F., & Leitch, C. (2005). Entrepreneurship education and training: can entrepreneurship be taught? Part II. *Education+ Training*, 47(3), 158-169.
- Henry, C., Hill, F., & Leitch, C. (2017). *Entrepreneurship education and training: the issue of effectiveness: the issue of effectiveness*. Routledge.
- Karadeniz, E., & Ozdemir, O. (2009). Entrepreneurship in Turkey and developing countries: A comparison of activities, characteristics, motivation and environment for entrepreneurship. *Mibes Transactions*, 3(1), 30-45.
- Markman, G. D., & Baron, R. A. (2003). Person-entrepreneurship fit: why some people are more successful as entrepreneurs than others. *Human resource management review*, 13(2), 281-301.
- Nabi, G., Holden, R., Harris, M. L., & Gibson, S. G. (2008). Examining the entrepreneurial attitudes of US business students. *Education+ Training*.
- Olugbola, S. A. (2017). Exploring entrepreneurial readiness of youth and startup success components: Entrepreneurship training as a moderator. *Journal of Innovation & Knowledge*, 2(3), 155-171.
- Oosterbeek, H., Van Praag, M., & Ijsselstein, A. (2010). The impact of entrepreneurship education on entrepreneurship skills and motivation. *European economic review*, 54(3), 442-454.
- Özdemir, Ö., & Karadeniz, E. (2011). Investigating the factors affecting total entrepreneurial activities in Turkey1. *METU Studies in Development*, 38(3), 275.
- Ö. İ. K. (2018). Girişimciliğin Geliştirilmesi Özel İhtisas Komisyonu Raporu. http://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2018/11/10_GirisimciliginGelistirilmesi.pdf
http://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2018/11/10_GirisimciliginGelistirilmesi.pdf
- Reynolds, P. D., Camp, S. M., Bygrave, W. D., Autio, E., & Hay, M. (2002). Global entrepreneurship monitor gem 2001 summary report. *London Business School and Babson College*.
- Sánchez, J. C. (2011). University training for entrepreneurial competencies: Its impact on intention of venture creation. *International Entrepreneurship and Management Journal*, 7(2), 239-254.

- Segal, G., Borgia, D., & Schoenfeld, J. (2005). The motivation to become an entrepreneur. *International journal of Entrepreneurial Behavior & research*.
- Shane, S., Locke, E. A., & Collins, C. J. (2003). Entrepreneurial motivation. *Human resource management review*, 13(2), 257-279.
- Śledzik, K. (2013). Schumpeter's view on innovation and entrepreneurship. *Management Trends in Theory and Practice*,(ed.) Stefan Hittmar, Faculty of Management Science and Informatics, University of Zilina & Institute of Management by University of Zilina.
- Stewart, W. H., & Roth, P. L. (2007). A meta-analysis of achievement motivation differences between entrepreneurs and managers. *Journal of small business management*, 45(4), 401-421.
- Thurik, A. R. (2009). Entrepreneuromics: entrepreneurship, economic growth and policy. *Entrepreneurship, growth and public policy*, 219-249.
- Tracy, M. (2013). The state of entrepreneurship in Turkey.